

15 HAZİRAN 1993

Ramazan Efendi ve Takkeci camilerinin mimari süslemelerinde üslup birliği.
VARDAR, Zuhale. Bil. Uz. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
1989. 34s.
Danışman: Prof.Dr.Şerare Yetkin.

— Beşiktaş Camii
— Takkeci İbrahim Ağa
Camii

7105

SAYI 3
KASIM 1985

TRV ADINA SAHİBİ:
Ahmed Aydın Bolak

YAZIŞLARI MÜDÜRÜ:
M. Utgur Derman

HAZIRLAYAN:
Hasan Ali Göksoy

ADRES:
İstiklal Caddesi 28/6-B
Beşiktaş-İstanbul
Tel: 143 02 16 - 144 58 09

İÇİNDEKİLER

TAKYECİ İBRAHİM ÇAVUŞ CAMİİ	2-11
İHLARA VADİSİ	12-14
OSMANLILARDA KİTAP VE KÜTÜPHANE GELENEĞİ	15-21
TÜRK TARİHİNDE ATÇILIK VE BİNİCİLİK	22-27
YAVUZ SULTAN SELİM VE BİR RUYA	28-31
BİNBAŞI MUSTAFA KEMAL'IN BİR MEKTUBU	32-34
FATİH SULTAN MEHMED OLABİLMEK	35

Kapak: Takyeci Camii'nden
Fotoğraf: A. Aydın Bolak

Dizgi:
BBA Dizi Servisi
Osman Tulu - Tel: 528 50 17

Film ve Baskı:
Benker Matbaacılık
Tel: 583 36 97

Dergimizdeki yazılar kaynak gösterilerek ıktıbas edilebilir.

"Cennet-i Adn içre ola meskeni.."

- Takyeci İbrahim Ağa Camii ve tekkesi

190224

3

TAKYECİ İBRAHİM ÇAVUŞ CAMİİ

12 MAYIS 1992

Y. Mim. Dr. İ. Aydın YÜKSEL

Edirne istikametine giden Çevreyolu'nun Topkapısı'na isabet eden mevkiinin solunda ve yolun üstündeki sette, zarif ve mütenasip bir minâre görülür. Gözler aynı zamanda, birkaç servi ve çınar ağacının müsaadesi nisbetinde, bir revâkin ahşap alınlığını, alafranga kiremitle örtülü çatısını seçer.

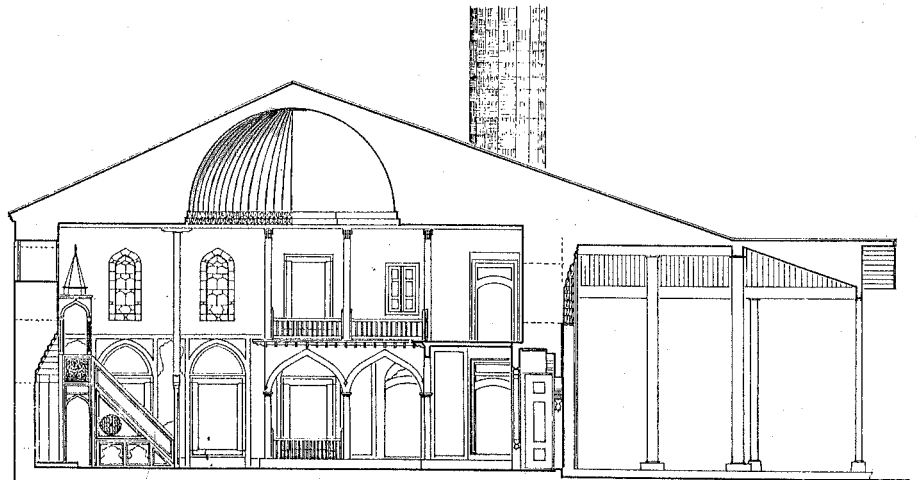
Oraya varabilmek için, Topkapı'daki Rumeli Otagarı'nın arkasından ve yığınla otobüsle minibüsün arasından, fevkalâde gürültülü bir atmosferi geçmek icâbeder.. Toz-toprak ve çöp dolu caddenin sonunda ise, içinden zorlukla sıyrıldığınız bunca hengâmeye tamamen yabancı ve garip kalmış bir mâbede varırsınız: Karşınıza çıkan bu câmi, içinde 16. asrın en güzel çinilerini barındırmakla ünlüdür. Bânisi, hayatı ve şahsiyeti hakkında tam bir bilgi bulunamayan **Takyeci İbrâhim Çavuş** (veyâ Ağa)'tur.⁽¹⁾

"Takkeci Câmii Sokağı" ile Eski Londra Asfaltı'nın keşiştiği köşedeki sebili, İbrâhim Çavuş'un ve oğlunun kabirleri, genişçe bir avlunun içindeki câmii, mektebi, diğer sebili ve haziresiyle bugün bu manzûme, sükûn dolu eski bir âlemin kapılarını aralamaktadır (Resim: 1-2).

Kare biçimindeki avlunun içinde câmi çapraz durur (Plân: 1). Avludan Takkeci Sokağı'na, Eski Londra Asfaltı'na ve Güney'e açılan üç kapı vardır. Batı tarafı Çevreyolu'yla kesilmiş, yol bir hayli indirildiği için de câmi yüksek kalmıştır. Avlu ihâta duvarlarının Doğu ve Kuzey kısımları, dikine ve sık aralıklarla konulmuş yekpâre taşlar ve şebekeli pencerelerden meydana gelmiştir. Aynı duvarların bir parçasına Güney tarafında da rastlanmakta, bütün bu duvarların birçok defalar tâmir gördüğü, çeşitli izlerden anlaşılmaktadır. Kuzey ve Batı duvarlarının keşiştiği köşeye çok sonraları, **Sadr-ı a'zam Derviş Paşa** bir çeşme kondurmuştur. Çeşme yalağı bugün 1.50 metre kadar çukurda kalmış ve sokağın bütün çöpünü-pisliğini kabûleder olmuştur (Resim: 3).

Avlunun Kuzey duvanı içinde kısmen kalan hazirede ise, bugüne sağlam gelebilmiş bir "Hüvelbâkıy"nin altında, "*Merhum ve mağfûrûnleh, Takyeci İbrâhim Câmii Şeyhi, kutbû'l-âriifin ve sofîyyeden eş'-Şeyh Ali Efendi rûhu için Fâtiha.*" talep edilmektedir.

Esasında Hadîka, İbrâhim Çavuş Vakfı'nda "*Halvetiyye tarikatinden şeyh vazifesinin şart*

• Takyeci İbrahim Ağa Camii ve Tekkesi 190224

TÜRK SEBİL ANITLARI ÜZERİNDE STİL ARAŞTIRMASI

Behçet ÜNSAL¹

Ö Z E T

Sebil yapıtları, Türk mimarisine özgü anıtlardır. Bildiğimiz Kahirle Kahire'de bile sebil yapıtı Türk-Memlûkları ile bağlar ve devame-der; Osmanlı devresinde gelişir. Sebillerin anıtsal örnekleri ise daha çok, Osmanlı başkenti, İstanbulda bulunmaktadır. Batı kentlerinin, özellikle Roma kentinin Fontana'ları ile bizim çeşmelerin işlevleri ve biçimleri ayrı ayrıdır; bizde bunların karşılığı, havuz, fiskiye veya çağlayan olabilir; Sebil yapıtı karşılığı bir anıt biçimi ve benzerine ise oralarda raslamak olası değildir.

Istanbul Sebillerini ele alan bu yazı bir stil araştırması denemesidir; konuyu daha açık ve seçik belirlemesi açısından sebil anıtları ön planda bulunmaktadır.

S U M M A R Y

Sebil buildings are monuments peculiar to Turkish Architecture. As far as we know even in Cairo Sebil constructions began and continued with the Turco-Mamelukes and developed during the Ottoman Period. The monumental examples of the Sebils have been mostly built in Istanbul, the Ottoman capital. The fountains (Fontana) of the European cities, especially those of Rome and our fountains are quite different as far as function and form is concerned.

In Turkish they may be called basin (havuz), water jet (fiskiye), or cascade (çağlayan). A monumental form a Sebil is not likely to be found in Europe.

This article which is to deal with the Sebils of Istanbul is an attempt to study the style of those monuments. Sebil monuments have been given foremost place in the Article because they are works of architecture that define clearly the characteristic of style.

ÖZET:

Belki Allah rızası için yapılan işler hakkında kullanılan Sebil-ul-Allah tabirinin kısaltılmış şeklidir, sebil arapça yol demektir

(1). Türkçede yol ile ilgisi ancak yoldan geçene su dağıtmasından ibarettir. Zamanımızda Kandil'lerde, teneke veya kovalar ile getirilen su, kulplularla alınıp bir

¹ Profesör. I. D. M. H. A. Mimarlık Fakültesi, Mimari Tarihi, Restorasyon K. Bşk.

(1) İslam Ansiklopedisi, C. 10, S. 292

Yiğit Özün Malûm Eder İşinde Arakiyeci İbrahim Ağa Camisi

A Hero Is Revealed in His Deeds

Arakiyeci İbrahim Ağa Mosque

SİNASI ACAR

Y. Mühendis

Top Kapısı

Top Kapısı ya da Doğu Roma İmparatorluğu'ndaki (1) adıyla Romanos Kapısı, surlarla çevrili İstanbul'un sabah açılıp akşam kapanan 55 kapısından biridir. Ancak, bizim için özel bir önemi vardır: **Fâti̇h Sultan Mehmed** İstanbul'u kuşattığında, karargâhını ve Macar **Urban**'in Edirne'de döktüğü "büyük top"u, Top Kapısı önünde konuşlandırmıştır. Bu büyük topun fetih mucizesindeki rolü tartışmalıdır (2) ama, Osmanlı ordusunun motivasyonu açısından yararlı olduğu kuşkusuzdur. En ağır top atışları da buradan yapılmıştır. Öyle ki, sonrasında buradaki mahallenin adı "Top Yıkığı Mahallesi" olmuştur.

Topkapı Sarayı ile sözü edilen Top Kapısı arasında herhangi bir ilişki söz konusu değildir. Aslında **Fâti̇h**'in yaptırdığı yeni sarayın adı "Sarây-ı Cedîd-i Âmire" (Yeni devlet sarayı) idi. Buraya açılan "Ayia Barbara Kapısı"na sarayı korumak için yerleştirilen toplar, zamanla yeni sarayın Topkapı Sarayı olarak anılmasına neden olmuştur.

Top Kapısı, zamanla Topkapı oldu ve semte adını verdi. Uzun yıllar sessiz ve mütevazı bir yaşam sürdü. Ancak, 1950'li yılların sonlarına doğru açılan geniş Millet Caddesi ve onun sur dışındaki devamı olan Londra Asfaltı'yla bu kimliğini yitirdi ve alışık olmadığı çalkantılı bir döneme girdi. Daha sonra açılan Rumeli Otogarı, yanbaşındaki açık pazarlar, genişletilen yollar, yeni tramvay hattı, geniş alt ve üst geçitler semti dağıttı, tanınmaz hale getirdi. Son dönemde Rumeli Otogarı ve bitişiğindeki açık pazarlar da kaldırılmış ve sur dışındaki Topkapı,

birkaç cami dışında tamamı yıkılmış ve savaş sonrası terk edilmiş bir bölgeye benzemiştir.

Caminin Konumu ve Özellikleri

Eminönü-Zeytinburnu tramvayının sur dışındaki ilk durağı olan Topkapı istasyonunda iner ve gidiş yönünden sağ tarafa bakarsanız, uzakta, mezarlığın önünde küçük, biblo gibi bir cami görürsünüz. Son elli yıldır semtte yaşanan bu cami, içinde 16. yüzyılın en güzel çinilerini barındıran "Arakiyeci (3) İbrahim Ağa Camisi"dir. "Takkeci İbrahim Çavuş Camisi" ve "Takkeci Camisi" olarak da bilinir. Cami, son yıkımlardan sonra çevresinde hiçbir Allahın kulu oturmadığı için, şimdilerde cemaatsiz de kalmıştır. Bu nedenle cami, namaz vakitleri dışında sürekli kapalı tutulmaktadır (4).

Cami 1,15 m kalınlığında kesme taş ve iki sıra tuğla dizileriyle inşa edilmiştir. İç ölçüleri 11,70x11,20 metredir. 7,75 m derinliğinde ahşap çatılı bir soncemaat yeri, caminin önünü ve kısmen de yanlarını sarmaktadır. Ön ve yan saçak alınları üçgen biçimindedir. Caminin çatısı da ahşaptır. Ancak orijinal yapısının kubbeli olduğu sanılmaktadır. Soncemaat mahallinde yer alan dört alt pencerenin kemer aynalarına konurmuş celf süslü yazıların, döneminin en güzel örneklerinden olduğu söylenebilir (5). Sağda bulunan minare kaidesinin bir eşi de solda yapılarak yapıda denge sağlanmıştır. Caminin zarif ve mütenasip minaresi kesme taştan, çok kenarlı bir gövdeye sahiptir ve şerefesinin altı mukarnaslıdır.

Caminin genel görünümü. / General view of the mosque.